

2201-1WW-l.090-16.2919

Doręczono osobiście.....

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.022.03.2019

Leszek Synak
Dyrektor Izby Skarbowej
w Gdańsku
Izba Administracji Skarbowej
ul. Długa 75/76
80-831 Gdańsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/083

Optymalizacja kosztów energii elektrycznej w jednostkach sektora finansów publicznych

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Izba Administracji Skarbowej w Gdańsku ¹ ul. Długa 75/76, 80-831 Gdańsk
Kierownik jednostki kontrolowanej	Leszek Synak, Dyrektor Izby Skarbowej w Gdańsku ² , od dnia 05.07.2019 r. Od 1.03.2017 r. do 04.07.2019 r. Dyrektorem był Tomasz Słaboszowski, który od 23.02.2016 r. do 28.02.2017 r. pełnił obowiązki Dyrektora.
Zakres przedmiotowy kontroli	1) Prowadzenie analiz w zakresie optymalizacji kosztów energii elektrycznej. 2) Podejmowanie działań w zakresie wprowadzenia oszczędności w kosztach energii elektrycznej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2010-2019 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie, które mają związek z działaniami objętymi kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontrolerzy	1. Andrzej Os, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LGD/174/2019 z 03.12.2019 r. 2. Marta Gajewska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/32/2020 z 06.02.2020 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „Izba”.

² Dalej: „Dyrektor”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba kontroli ocenia pozytywnie działania Izby w zakresie optymalizacji kosztów energii elektrycznej.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W Izbie dokonywano rzetelnej analizy kosztów energii elektrycznej (zużycie i cenę energii czynnej oraz opłaty za jej dystrybucję) oraz podjęto wynikające z tych analiz skuteczne działania w zakresie wprowadzenia oszczędności w kosztach energii elektrycznej i weryfikowano faktury na zakup usług dystrybucji energii elektrycznej. Ograniczono opłaty związane z energią bierną, zastosowano odpowiednie (odpowiadające mocy pobieranej i zabezpieczeniom przedlicznikowym) grupy taryfowe rozliczające zużycie energii w strefach czasowych oraz dostosowano moc zamówioną do faktycznych potrzeb, co pozwalało obniżyć opłaty dystrybucyjne. Izba zawarła umowy na zakup energii czynnej z zastosowaniem odpowiednich trybów udzielania zamówień publicznych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prowadzenie analiz w zakresie optymalizacji kosztów energii elektrycznej

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2017-2019 Izba korzystała z dostawy energii elektrycznej do 33 punktów poboru energii⁶. W grudniu 2019 r. w 18 PPE stosowano grupę taryfową C12a, 11 – C23, trzech – B23 i jednego C22B.⁷

(akta kontroli str. 6-8)

1.2. W okresie objętym kontrolą wydatki⁸ na energię elektryczną (brutto) wyniosły:

- w 2017 r. za usługi dystrybucji – 853,9 tys. zł⁹, energię czynną – 799,6 tys. zł¹⁰ oraz realizację umowy kompleksowej¹¹ – 142,6 tys. zł¹²,
- w 2018 r. za usługi dystrybucji 767,7 tys. zł i energię czynną – 833,9 tys. zł,
- w 2019 r. za usługi dystrybucji 750,6 tys. zł i energię czynną – 772,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 1519-1520)

Naczelnik Wydziału¹³ wyjaśnił, że wydatki Izby z tytułu usług dystrybucji energii elektrycznej uległy obniżeniu, w związku z prowadzonym procesem

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dalej: „PPE”.

⁷ W marcu 2017 r.: do 14 grup taryfową C22b, 10 – C12a, trzech – C21, po dwa – B22 i C11 oraz po jednym – B23 i C22a.

⁸ Dla wszystkich PPE.

⁹ W tym 133,3 tys. zł brutto dawnej Izby Celnej w Gdyni za okres od lutego 2017 r.

¹⁰ W tym 200,4 tys. zł brutto dawnej Izby Celnej w Gdyni za okres od lutego 2017 r.

¹¹ Łączna sprzedaż energii czynnej i świadczenia usług dystrybucji.

¹² Umowy zostały zawarte w 2016 r. przez Urząd Kontroli Skarbowej w Gdańsku, wydatki poniesione przez Izbę od lutego 2017 r.

ich optymalizacji, polegającym w szczególności na wprowadzaniu nowych grup taryfowych, odpowiednich poziomów mocy zamówionej oraz eliminacji kosztów energii biemej. Wydatki na usługi dystrybucji byłyby jeszcze mniejsze, gdyby nie wzrost stawek ustalanych przez operatora sieci dystrybucyj¹⁴ oraz wprowadzenie opłaty kogeneracyjnej. Wzrost wydatków na zakup energii elektrycznej w 2018 r. w stosunku do 2017 r. spowodowany był wzrostem cen energii elektrycznej w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Ponadto w 2018 r. umowa sprzedaży energii czynnej objęła dwa PPE byłego Urzędu Kontroli Skarbowej, które do końca 2017 r. funkcjonowały na podstawie umów kompleksowych. Obniżenie wydatków na zakup energii elektrycznej w 2019 r. w porównaniu do wydatków w 2018 r. wynikało natomiast z mniejszego zużycia energii elektrycznej.

(akta kontroli str. 1502-1505)

1.3. W latach 2017-2019 w Izbie obowiązywały trzy roczne umowy na zakup energii czynnej i 45¹⁵ umów na usługi dystrybucyjne. W 2017 r. obowiązywały również dwie roczne umowy kompleksowe dot. dwóch PPE¹⁶ w obiektach dawnego Urzędu Kontroli Skarbowej.

(akta kontroli str. 95-100)

1.4. W Izbie nie określono pisemnych zadań w zakresie analizowania kosztów energii elektrycznej.

Zastępca Dyrektora odpowiedzialny za nabywanie energii elektrycznej wyjaśnił, że koordynowaniem działań w zakresie analizowania kosztów energii elektrycznej i wdrażaniem tych analiz zajmował się wyznaczony pracownik Wydziału Zarządzania i Administrowania Nieruchomościami, Zamówień Publicznych.

(akta kontroli str. 83, 84)

1.5. Izba składała do OSD wnioski służące optymalizacji wydatków związanych z energią elektryczną, a następnie nadzorowała ich realizację.

(akta kontroli str. 6-8, 145-175)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że OSD nie prowadził żadnych konkretnych działań z klientami w celu optymalizacji kosztów dystrybucji energii elektrycznej, a swoich klientów traktował jednakowo.

(akta kontroli str. 84, 85)

1.6. W latach 2017-2019 świadczenie usług doradczych dla Izby w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę energii elektrycznej i optymalizacji innych kosztów energii elektrycznej było przedmiotem następujących umów:

- 50/2015 z 2.07.2015 r. na wykonanie usług doradczych dla Izby w zakresie optymalizacji kosztów związanych z energią elektryczną dla wskazanych izb skarbowych w Polsce¹⁷,
- 48/2017 z 23.08.2017 r. na wykonanie usług doradczych w zakresie optymalizacji kosztów związanych z energią elektryczną dla izb administracji

¹³ Wydział Zarządzania i Administrowania Nieruchomościami, Zamówień Publicznych.

¹⁴ Dalej: „OSD”.

¹⁵ Z czego 35 umów obowiązujących na koniec 2019 r.

¹⁶ Budynki Urzędu Celno-Skarbowego (dalej: „UC-S”) w Gdańsku i Słupsku.

¹⁷ Umowę zawarto na czas określony od dnia podpisania do 28.02.2018 r.

- skarbowych w Polsce, Krajowej Informacji Skarbowej i Krajowej Szkoły Skarbowości,
- 34/2019 z 4.06.2019 r. na udział w charakterze biegłego w czynnościach związanych z przygotowaniem i prowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia wspólnego pn. dostawa energii elektrycznej na rzecz wszystkich Izb Administracji Skarbowej, Krajowej Informacji Skarbowej i Krajowej Szkoły Skarbowości w latach 2020-2022.
- (akta kontroli str. 1278-1353)

W latach 2017-2019 wydatki Izby z tytułu współpracy z firmą doradczą wyniosły 6,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 2319-2325)

Przeprowadzone przez doradcę analizy obejmowały m.in. kompleksowe raporty¹⁸ optymalizacji kosztów związanych z energią elektryczną, symulacje dla poszczególnych PPE dot. kosztów po zmianie grupy taryfowej i analizy zasadności montażu układów kompensacji energii biernej.

(akta kontroli str. 176-190, 229-235)

W wyniku przeprowadzonych analiz m.in. zmieniono grupy taryfowe na korzystniejsze, zamawiano moce dostosowane do potrzeb poszczególnych PPE oraz zamontowano i wyremontowano dławiki kompensujące energię bierną¹⁹.

(akta kontroli str. 1521, 1522, 191-228)

1.7. W latach 2017-2019 analizami kosztów energii elektrycznej we wszystkich PPE w Izbie, w tym zużycia energii czynnej oraz usług dystrybucji, zajmował się zewnętrzny podmiot świadczący usługi doradcze.

akta kontroli str. 1278-1353)

1.8. Izba nie zamawiała danych profilowych²⁰ od OSD.

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że z uwagi na wyłonienie specjalistycznej firmy doradczej Izba nie zamawiała danych profilowych od OSD, a analiza dokonana przez tę firmę obejmowała również dane w zakresie stref czasowych.

(akta kontroli str. 85)

1.9. W Izbie wystąpiły przypadki ponoszenia wydatków z tytułu przekroczenia mocy zamówionej. Opłaty brutto związane z przekroczeniem mocy w sześciu PPE objętych badaniem NIK w latach 2017-2019 wyniosły 23,4 tys. zł. Moc pobrana przekroczyła moc umowną w 19 miesiącach na 213²¹ objętych badaniem NIK, w tym:

- w I Urzędzie Skarbowym²² w Gdańsku w siedmiu miesiącach, w tym w sześciu w 2018 r. i w jednym – po zamówieniu wyższej mocy – w 2019 r. (opłaty za przekroczenie mocy wyniosły brutto 19,2 tys. zł tj. 7,3% opłat za dystrybucję w tym PPE²³),
- w budynku UC-S w Gdyni w czterech miesiącach (opłaty za przekroczenie mocy wyniosły brutto 3,7 tys. zł tj. 2,0% opłat za dystrybucję w tym PPE²⁴).

¹⁸ Z 15.02.2016 r. i 01.02.2018 r.

¹⁹ Układy kompensacji energii biernej były zamontowane w 20 z 33 PPE.

²⁰ Zbiór danych o przeciętnym zużyciu energii elektrycznej w poszczególnych godzinach doby.

²¹ Izba nie posiadała faktur za styczeń dla trzech PPE (budynki UC-S w Gdańsku i Gdyni).

²² Dalej: „US”.

²³ 264,0 tys. zł.

²⁴ 186,2 tys. zł.

W trzech PPE²⁵ opłaty za przekroczenie mocy nie przekraczały brutto 1,0 tys. zł, a w jednym²⁶ nie wystąpiły wcale.

(akta kontroli str. 1521, 1522)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że:

- Izba zamawiała moc na podstawie mocy pobranej w roku poprzednim i dodaniu do mocy zamówionej od 10 do 15% maksymalnych wskazań mocy pobranej. Ustalenia te, w niektórych przypadkach, korygowane były rzeczywistą mocą pobraną w okresie dwóch lat,
- w Izbie zamawiano moc ograniczoną do możliwie niskiego poziomu z uwagi na koszty opłaty stałej za dystrybucję. W ten sposób podejmowano jednocześnie ryzyko przekroczenia mocy z powodu zdarzeń nieprzewidzianych, które mogły spowodować ponadnormatywny wzrost mocy, a które nie występowały rok wcześniej, jak np. konieczność dogrzewania pomieszczeń, montaż nowych urządzeń lub niezaplanowane prace remontowe,
- w przypadku I US w Gdańsku niedoszacowanie mocy zamówionej wynikało ze zdarzeń wyjątkowych, a wzrost mocy pobranej był znaczący i nieregularny (pobór mocy wzrósł w 2018 r. do mocy pobranych w 2017 r.: w marcu z 67,68 kW do 91,20 kW, w maju z 84,12 kW do 117,00 kW, w lipcu z 83,04 kW do 119,64 kW, a w sierpniu z 87,12 kW do 127,32),
- przeszacowania mocy zamawianej występowały w Izbie relatywnie rzadko, zaś przypadki stwierdzone w próbie badanej przez NIK były jednostkowe wobec 33 PPE w Izbie.

(akta kontroli str. 829-831)

1.10. Na etapie przygotowania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego nie korzystano z doradztwa w ramach konsultacji technicznych ze sprzedawcami energii czynnej. Izba korzystała z pomocy firmy doradczej przygotowując opis przedmiotu zamówienia, specyfikację istotnych warunków zamówienia oraz projekt umowy.

Izba przygotowując postępowanie dotyczące zakupu energii czynnej rozpoznała zapotrzebowanie na energię w strefach czasowych, które było poprzedzone przeprowadzeniem analiz własnych oraz sporządzonych przez firmę doradczą. Izba wskazywała w SIWZ łączny wolumen energii elektrycznej i grupę taryfową dla każdego PPE.

(akta kontroli str. 78-89, 176-234, 1715-2317)

Naczelnik Wydziału wyjaśnił, że założeniem Izby było uzyskanie w postępowaniach przetargowych stawki płaskiej, to jest takiej, która gwarantowała jednakową stawkę zakupu energii elektrycznej w każdej godzinie doby i w każdej strefie czasowej. Wolny rynek zakupu energii elektrycznej umożliwiał swobodny sposób kształtowania warunków zakupowych przez zamawiającego oraz zmianę grup taryfowych z uwagi na usługi dystrybucji bez wpływu na zmianę warunków cenowych zakupu energii elektrycznej. Intencją Izby było uzyskanie takich warunków, które umożliwiały działania w zakresie optymalizacji kosztów dystrybucji energii elektrycznej, bez zmiany cen jednostkowych energii. Cel ten został osiągnięty, ponieważ umowy sprzedażowe zawierały taką samą cenę za 1 kWh dla wszystkich grup taryfowych.

(akta kontroli str. 1502-1505, 1878-1957, 2052-2082, 2239-2317)

²⁵ Budynek UC-S w Gdańsku, I US w Gdyni i US w Kartuzach.

²⁶ Przyłącze zapasowe w budynku UC-S w Gdyni.

1.11. Izba nie zawierała w latach 2017-2019 umów kompleksowych²⁷.
(akta kontroli str. 95-99, 1599-1612)

1.12. W Izbie zamawiano²⁸ energię czynną dla całej administracji skarbowej²⁹. W okresie objętym kontrolą Izba prawidłowo zastosowała tryb wyboru dostawcy energii elektrycznej w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego o wartości powyżej 30 tys. euro:

- w 2017 r. oferty złożyło czterech wykonawców, z których w przetargu nieograniczonym wybrano dwóch dostawców³⁰, tj. PGE Obrót S.A. oraz Tauron Sprzedaż Sp. z o.o.,
- w 2019 r. oferty na realizację części I złożyło dwóch dostawców, z których w przetargu nieograniczonym wybrano Enea S.A. W postępowaniu dotyczącym części II zamówienia nie wpłynęła żadna oferta, dlatego zamówienia od Tauron Sprzedaż Sp. z o.o., zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo Zamówień Publicznych³¹, udzielono z wolnej ręki.

(akta kontroli str. 78-89, 1715-2317)

1.13. Obieg i kontrola dokumentów finansowo-księgowych oraz ocena celowości zaciągania zobowiązań finansowych i kontroli dokonywania wydatków ze środków publicznych w okresie 2017-2019 były uregulowane w Izbie w:

- zarządzeniu Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku nr 70/2016 z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji „Kontrola i obieg dokumentów finansowo-księgowych w Izbie Skarbowej w Gdańsku” zmienionym zarządzeniem Dyrektora Izby nr 82/2017 z dnia 31 maja 2017 r. i zarządzeniem nr 75/2018 z dnia 7 grudnia 2018 r.,
- zarządzeniu nr 77/2015 Dyrektora Izby Skarbowej w Gdańsku z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji „Przeprowadzanie wstępnej oceny celowości zaciągania zobowiązań finansowych i kontroli dokonywania wydatków ze środków publicznych w Izbie Skarbowej w Gdańsku” zmienionym zarządzeniem Dyrektora Izby nr 54/2017 z dnia 12 kwietnia 2017 r., zarządzeniem nr 45/2018 z dnia 29 czerwca 2018 r. i zarządzeniem nr 32/2019 z dnia 10 października 2019 r.

(akta kontroli str. 340-633)

²⁷ W Izbie do 31 grudnia 2017 r. obowiązywały dwie umowy kompleksowe zawarte 15 grudnia 2016 r. przez Urząd Kontroli Skarbowej w Gdańsku z Energa-Obrót SA.

²⁸ Zgodnie z zarządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 8 czerwca 2017 r. w sprawie wyznaczenia Izby Administracji Skarbowej w Gdańsku do przeprowadzenia postępowania oraz udzielenia zamówienia publicznego na dostawę energii elektrycznej, na rzecz wszystkich izb administracji skarbowej, Krajowej Informacji Skarbowej i Krajowej Szkoły Skarbowości, Izba została wyznaczona do przeprowadzenia ww. działań.

²⁹ Szacunkowa wartość przedmiotu zamówienia w postępowaniu przeprowadzonym w 2017 r. dotycząca zakupu energii czynnej w latach 2018-2019 obejmowała 769 PPE, zaś w postępowaniu z 2019 r. na lata 2020-2022 – 763 PPE.

³⁰ Przedmiot zamówienia składał się z sześciu części: realizację części I przedmiotu zamówienia powierzono PGE Obrót S.A., natomiast części od II do VI – Tauron Sprzedaż Sp. z o.o.

³¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.

Na podstawie badania 70 faktur obejmujących usługi dystrybucji energii elektrycznej stwierdzono, że:

- weryfikację faktur przeprowadzili pracownicy Izby i urzędów skarbowych, a zadania te zostały im przypisane w zakresach obowiązków,
- w trakcie merytorycznej weryfikacji faktur stosowano wewnętrzne procedury,
- prowadzona weryfikacja merytoryczna obejmowała porównanie stawek i grup taryfowych zastosowanych w rozliczeniu z postanowieniami umów dystrybucji (lub kompleksowych) i taryfami OSD oraz wielkości zużycia energii ze wskazaniami licznika,
- w trzech przypadkach pracownik dokonujący merytorycznej weryfikacji faktury potwierdził zgodności faktury z odczytami stanu licznika, a w pozostałych – wykonanie usługi,
- terminowo dokonywano płatności za usługi dystrybucji energii elektrycznej.

(akta kontroli str. 1365-1375)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że merytorycznej weryfikacji faktur³² dokonywano na podstawie danych ustalonych telefonicznie, sprawozdań lub odczytując dane z licznika. Do czerwca 2018 r. weryfikację przeprowadzali pracownicy urzędów skarbowych (skan faktury był przesyłany elektronicznie, a pracownik potwierdzał dane merytoryczne na arkuszu opisu faktury), a następnie pracownicy Izby. Zgodność danych na fakturze ze stanem faktycznym była potwierdzana adnotacją na arkuszu opisu faktury, że usługa, której dotyczy faktura, została wykonana.

(akta kontroli str. 1274, 1275)

1.14. W okresie objętym kontrolą w Izbie obowiązywało 40 umów, na podstawie których użytkowano m.in.: pomieszczenia biurowe i magazynowe, place składowe i miejsca postojowe, na potrzeby prowadzenia działalności statutowej.

(akta kontroli str. 1613-1615)

Badanie przeprowadzono na próbie dwóch umów najmu nieruchomości (umowy w rejonie Nabrzeża Helskiego w Porcie Gdynia zawartej 1.09.2011 r.³³ oraz przy ulicy Przemysłowej 9 w Gdyni zawartej 23.06.2015 r.³⁴).

Izba zawarła z wynajmującym nieruchomość w rejonie Nabrzeża Helskiego³⁵ umowę na dostawę kompleksową³⁶. Umowa zawierała postanowienia dotyczące m.in.: okresu rozliczeniowego, zasad zamawiania mocy oraz dane techniczne PPE (grupę przyłączeniową i taryfową, moc umowną, napięcie zasilania, typ układu pomiarowo-rozliczeniowego).

Umowa regulowała zasady naliczania opłat za zużycie energii elektrycznej, na podstawie wskazań licznika, wskazywała taryfę dla usług dystrybucji energii elektrycznej, jako podstawę do ich rozliczenia oraz regulowała zasady wprowadzania zmian w świadczonych usługach.

Na podstawie analizy 12 faktur z 2019 r. stwierdzono, że zawierały one informacje dotyczące m.in. grupy taryfowej, mocy zamówionej i maksymalnej mocy pobranej, wysokości opłat: stałej, przejściowej, kogeneracyjnej i jakościowej oraz za zużycie energii biernej.

³² Pracownicy Wydziału Zarządzania i Administrowania Nieruchomościami, Zamówień Publicznych.

³³ Umowa zawarta przez Izbę Celną w Gdyni z Zarządem Morskiego Portu Gdynia S.A.

³⁴ Umowa zawarta przez Izbę Celną w Gdyni z przedsiębiorcą.

³⁵ Występował, jako przedsiębiorstwo energetyczne.

³⁶ Umowa nr 856/6 zawarta 13.12.2014 r. przez Izbę Celną w Gdyni zastąpiona została umową nr 856/7 z 26.10.2017 r. zawartą przez Izbę.

W okresie objętym kontrolą Izba wniosła do wynajmującego o zamówienie niższej mocy (45 kW zamiast 120 kW), którą wprowadzono od lutego 2018 r. Opłaty za energię bierną w 2019 r. wyniosły 10,0 tys. zł brutto.

(akta kontroli str. 1680-1714)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że kompensacja energii biernej w nieruchomości w rejonie Nabrzeża Helskiego wiązałaby się z poniesieniem wydatków, a Izba, jako jednostka budżetowa, nie mogła inwestować środków publicznych w obcy środek trwały oraz, że najem był konieczny ze względu na lokalizację przejścia granicznego.

(akta kontroli str. 1419-1500)

W przypadku najmu nieruchomości w Gdyni przy ulicy Przemysłowej 9 opłaty za zużycie energii elektrycznej i usługi dystrybucji refakturowane były proporcjonalnie do zużycia energii czynnej przez Izbę³⁷, zaś w umowie najmu zawarto obowiązek przedstawiania najemcy kopii faktury za energię. Faktury zawierały informacje dotyczące m.in.: grupy taryfowej, okresu rozliczeniowego, zużycia energii czynnej i biernej, mocy zamówionej i pobranej oraz wysokości opłat: stałej, przejściowej, jakościowej i za zużycie energii.

Umowa najmu nie zawierała postanowień umożliwiających zgłaszanie i wdrażanie potencjalnych oszczędności. Z faktur za 2019 r. wynikało, że maksymalna moc pobrana stanowiła od 30% (sierpień) do 81% (styczeń) mocy zamówionej.

(akta kontroli str. 1616-1679)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że moc zamówiona dotyczyła całej nieruchomości położonej przy ulicy Przemysłowej 9 w Gdyni, na której znajdowały się trzy obiekty wynajmowane przez różne podmioty, wynajmujący odmówił zmiany mocy zamówionej, zaś Izba potrzebowała najętej nieruchomości z uwagi na charakter czynności wykonywanych przez funkcjonariuszy celno-skarbowych.

(akta kontroli str. 1419-1500)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania Izby dotyczące analizowania kosztów energii elektrycznej. W Izbie rzetelnie analizowano koszty energii elektrycznej (zużycie i cenę energii czynnej oraz opłaty za jej dystrybucję) we wszystkich PPE, w tym zużycie energii w strefach czasowych oraz przeprowadzono kontrolę merytoryczną faktur na zakup usług dystrybucji energii elektrycznej. Izba zawarła umowy na zakup energii czynnej z zastosowaniem odpowiedniego trybu udzielania zamówień publicznych.

³⁷ Na podstawie wskazań podlicznika.

2. Podejmowanie działań w zakresie wprowadzenia oszczędności w kosztach energii elektrycznej

Opis stanu faktycznego

2.1. W Izbie przeprowadzono analizy dotyczące zużycia energii czynnej oraz kosztów usług dystrybucji obejmujące:

- zmiany grupy taryfowej na dystrybucję energii,
- zamawiania mocy odpowiedniej do zapotrzebowania,
- montażu i naprawy układów kompensacji energii biernej,
- montażu oświetlenia LED.

(akta kontroli str. 145-190, 229-235, 266-339)

2.2. W Izbie analizowano wysokość wydatków związanych z energią bierną, zaś montaż lub naprawę układów kompensacji energii biernej przeprowadzono we wszystkich PPE, gdzie stwierdzono taką potrzebę. Układy kompensacji energii biernej zamontowano w 18 PPE³⁸ i naprawiono w dwóch PPE³⁹.

Wydatki na montaż układów kompensacji energii biernej wyniosły: 91,3 tys. zł w 2016 r., 9,9 tys. zł w 2018 r. i 3,9 tys. zł w 2019 r.

W przypadku 13 PPE⁴⁰ opłaty brutto za energię bierną w pierwszym roku⁴¹ po montażu układu kompensacji energii biernej były mniejsze o 130,7 tys. zł, a w drugim⁴² o 128,5 tys. zł w stosunku do roku poprzedzającego montaż.

W przypadku pozostałych trzech PPE⁴³, w których zamontowano układy kompensacji energii biernej w 2016 r. opłaty brutto za energię bierną w pierwszym roku⁴⁴ po montażu były mniejsze o 10,8 tys. zł, a w drugim⁴⁵ o 11,6 tys. zł w stosunku do roku poprzedzającego montaż.

(akta kontroli str. 191-228, 236, 237)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że ponieważ w jednym PPE układ kompensacji energii biernej zamontowano⁴⁶ w miejsce poprzedniego (w lipcu 2018 r.), a w drugim PPE od montażu w maju 2019 r.⁴⁷ nie upłynął rok nie analizowano danych dotyczących oszczędności w tych dwóch PPE.

(akta kontroli str. 831, 832)

³⁸ W 2016 r. – 16 i po jednym w 2018 r. i 2019 r.

³⁹ W 2019 r. – UC-S (w Gdańsku i w Słupsku).

⁴⁰ Montaż na podstawie umowy nr 58/2016 – budynki: US w Chojnicach, II US w Gdańsku, III US w Gdańsku, I US w Gdyni, US w Kartuzach, US w Kwidzynie, US w Malborku, US w Pucku, US w Słupsku, US w Sopocie, US w Starogardzie Gdańskim, US w Wejherowie i Pomorskiego US w Gdańsku.

⁴¹ Grudzień 2016 r – listopad 2017 r.

⁴² Grudzień 2017 r. – listopad 2018 r.

⁴³ Montaż na podstawie umowy nr 69/2016 – budynki: IS w Gdańsku (dwa budynki) i II US w Gdyni.

⁴⁴ 2017 r.

⁴⁵ 2018 r.

⁴⁶ Wydatkowano 9,9 tys. zł.

⁴⁷ Wydatkowano 3,9 tys. zł.

2.3. W trzech PPE objętych badaniem NIK opłaty brutto za energię bierną za lata 2017⁴⁸-2019 prezentowały się następująco:

- w budynku UC-S w Gdańsku w zakresie energii indukcyjnej – 2,9 tys. zł w 2017 r. i 1,2 tys. zł w 2018 r., zaś energii pojemnościowej – 0,3 tys. zł w 2018 r. i 5,5 tys. zł w 2019 r.,
- w budynku UC-S w Gdyni w zakresie energii pojemnościowej – 0,6 tys. zł w 2017 r., 7,3 tys. zł w 2018 i 2,0 tys. zł w 2019 r.,
- w budynku UC-S w Gdyni (przyłącze zapasowe) w zakresie energii pojemnościowej – 0,3 tys. zł w 2017 r., 0,2 w 2018 r. i 0,1 tys. zł w 2019 r.

(akta kontroli str. 1521, 1522)

W budynku UC-S w Gdańsku w listopadzie 2019 r. naprawiono istniejący układ kompensujący energię bierną, zaś w budynku UC-S w Gdyni w lipcu 2018 r. wymieniono układ kompensujący energię bierną.

(akta kontroli str. 205-212, 221-228)

Opłaty za energię bierną w latach 2017-2019 wyniosły w trzech objętych badaniem PPE 20,2 tys. zł brutto tj.: 5,3% (z 377,6 tys. zł) wartości brutto opłat za dystrybucję energii elektrycznej i 14,0% (z 144,2 tys. zł) wartości brutto opłat za dystrybucję uzależnionych od wielkości zużycia⁴⁹.

(akta kontroli str. 1521, 1522)

2.4. W Izbie dostosowywano grupy taryfowe do charakterystyki poszczególnych PPE, w tym stosowano grupy taryfowe uwzględniające zużycie energii elektrycznej w strefach czasowych, dla których stosowano zróżnicowane stawki dystrybucyjnej opłaty sieciowej.

W 2017 r. przeprowadzono zmiany grup taryfowych: trzy z jednostrefowej na dwustrefową⁵⁰ i dwie z dwustrefowej na trójstrefową, zaś w 2018 r. – 10 z dwustrefowej na trójstrefową i jedną z jednostrefowej na trójstrefową⁵¹.

(akta kontroli str. 7, 8, 1540-1598)

W przypadku trzech PPE objętych badaniem NIK w zakresie kosztów opłaty sieciowej zmiennej stwierdzono, że:

- dla budynku UC-S w Gdańsku opłata sieciowa zmienna brutto za rok po zmianie grupy taryfowej ^{była} niższa o 9,2 tys. zł w stosunku do roku poprzedzającego zmianę,
- dla budynku UC-S w Gdyni opłata sieciowa zmienna brutto za siedem miesięcy⁵² po zmianie grupy taryfowej⁵³ była niższa o 8,5 tys. zł w stosunku do odpowiedniego okresu poprzedzającego zmianę,
- w budynku UC-S w Gdyni (przyłącze zapasowe) zmieniono grupę taryfową we wrześniu 2017 r. z C21 na C22b, jednak przez niewielkie zużycie energii czynnej różnica w opłacie sieciowej zmiennej była nieistotna.

(akta kontroli str. 1521, 1522)

W przypadku jednego PPE⁵⁴ spośród dwóch objętych badaniem NIK, w których w październiku 2019 r. stosowano wielostrefowe grupy taryfowe wydatki z tytułu

⁴⁸ Izba nie dysponowała fakturami dot. stycznia 2017 r.

⁴⁹ opłaty sieciowej zmiennej, opłaty jakościowej i opłaty kogeneracyjnej.

⁵⁰ Budynek UC-S w Gdyni (zasilanie rezerwowe) z grupy taryfowej C21 na C22b oraz dwóch PPE przy ul. Hryniewieckiego we Władysławowie z grupy C11 na C12a.

⁵¹ W budynku UC-S w Gdańsku z grupy C21 na C23.

⁵² Brak danych dla pełnego roku poprzedzającego zmianę.

⁵³ Z B22 na B23 we wrześniu 2017 r.

⁵⁴ Budynek UC-S w Gdańsku (grupa taryfowa C23).

opłaty sieciowej zmiennej zmniejszyły się w porównaniu do stosowanej wcześniej grupy jednostrefowej (C21) o 0,4 tys. zł. W drugim PPE⁵⁵ nie naliczono opłaty z tytułu opłaty sieciowej zmiennej (przyłące zapasowe).

(akta kontroli str. 7, 8, 42, 43, 44, 61, 62)

W czterech PPE, w których stosowano wielostrefowe grupy taryfowe (po dwa z taryfami B23⁵⁶ i C23⁵⁷) oszczędności w stosunku do taryfy jednostrefowej wyniosły w październiku 2019 r. 3,3 tys. zł brutto.

(akta kontroli str. 41-73)

2.5. W sześciu PPE⁵⁸ zmieniono grupy taryfowe z C2X na C1X:

- w pięciu PPE⁵⁹, gdzie wprowadzono zabezpieczenie przedlicznikowe do 63 A, przebudowano układy pomiarowe. Na przebudowę układu pomiarowego w III US w Gdańsku, US w Pucku, US w Sopocie i US w Starogardzie Gdańskim (ul. Lubichowska) Izba wydała 11,6 tys. zł w 2017 r.⁶⁰,
- w jednym PPE zabezpieczenie przedlicznikowe wynosiło 100 A. Izba zawarła z OSD aneks nr 7219/2018/WO/81/D z 18.06.2018 r. do umowy o świadczenie usług dystrybucji w tym PPE. Zgodnie z załącznikiem nr 2 do aneksu – Charakterystyka odbioru energii elektrycznej – zabezpieczenie przedlicznikowe wynosiło 100A, a grupa taryfowa C12a. Zgodnie zaś z taryfą⁶¹ OSD (Kryteria kwalifikowania do grup taryfowych dla odbiorców) do grupy C12a kwalifikowano PPE o prądzie znamionowym zabezpieczenia przedlicznikowego nie większym niż 63A.

(akta kontroli str. 1361-1364, 2326-2328)

2.6. W Izbie moc zamówiona była adekwatna do grupy taryfowej i zabezpieczenia przedlicznikowego. W jednym PPE⁶² zastosowano grupę taryfową C23, choć moc zamówiona w tym PPE w niektórych miesiącach nie przekraczała 40 kW⁶³.

(akta kontroli str. 634)

Naczelnik Wydziału wyjaśnił, że w budynku zamontowano instalację grzewczą przeciwbłodzeniową⁶⁴, która powodowała wzrost zapotrzebowania na moc w okresie zimowym⁶⁵, natomiast grupa taryfowa nie mogła być zmieniana częściej niż raz w roku.

(akta kontroli str. 654, 655)

2.7. Izba zamawiała moc we wnioskach składanych do OSD, którą określała prawidłowo. Zgodnie z taryfą OSD moc można było zamówić raz w roku

⁵⁵ Budynek UC-S w Gdyni (grupa taryfowa C22b).

⁵⁶ Budynek UC-S w Gdyni i oddziału celnego w Gdańsku (ul. Opłotki 1).

⁵⁷ I US w Gdańsku i Izby (ul. Długa 75/76).

⁵⁸ W 2017 r.: III US w Gdańsku, US w Pucku, US w Sopocie, US w Starogardzie Gdańskim (ul. Lubichowska) i US w Chojnicach, a w 2018 r. UC-S (w Słupsku).

⁵⁹ Budynki: US w Chojnicach, III US w Gdańsku, US w Pucku, US w Sopocie i US w Starogardzie Gdańskim (ul. Lubichowska).

⁶⁰ Na projekt przebudowy układu kompensacji energii biernej w pięciu PPE Izba wydała w 2016 r. 11,0 tys. zł, zaś przebudowę w US w Chojnicach – 2,9 tys. zł

⁶¹ https://bip.energaoperator.pl/upload/wysiwyg/dokumenty_do_pobrania/taryfa/taryfa_2018_od_2018_0315_tekst_jednolity.pdf

⁶² Budynek IAS przy ul. Tkackiej w Gdańsku.

⁶³ Zabezpieczenie przedlicznikowe wynosiło w tym PPE 125 A.

⁶⁴ Zainstalowana, aby zapobiec zalaniu przez śnieg i lód w koszach zlewowch.

⁶⁵ Średni szacowany wzrost mocy spowodowany uruchomieniem urządzeń wynosił 30 kW.

indywidualnie dla poszczególnych okresów rozliczeniowych. Badanie sześciu PPE wykazało, że:

- w budynku UC-S w Gdańsku w stosunku do 2017 r. (od lutego) moc zamówiona w 2018 r. była niższa o 395 kW, zaś opłata stała o 6,6 tys. zł brutto, natomiast w 2019 r. o 451 kW i 8,2 tys. zł,
- w budynku UC-S w Gdyni w stosunku do 2017 r. (od lutego) moc zamówiona w 2018 r. była niższa o 288 kW, zaś opłata stała o 2,8 tys. zł brutto, natomiast w 2019 r. o 392 kW i 2,8 tys. zł,
- w budynku UC-S w Gdyni (przyłącze zapasowe) w stosunku do 2017 r. (od lutego) moc zamówiona w 2018 r. i 2019 r. była niższa o 564 kW, zaś opłata stała o 10,5 tys. zł brutto w 2018 r. i o 10,1 tys. zł w 2019 r.,
- w US w Kartuzach w stosunku do 2017 r. moc zamówiona w 2018 r. była niższa o 24 kW, zaś opłata stała o 0,5 tys. zł brutto, natomiast w 2019 r. o 44 kW i 0,4 tys. zł,
- w I US w Gdańsku w stosunku do 2017 r. moc zamówiona w 2018 r. była wyższa o 38 kW, zaś opłata stała niższa o 0,6 tys. zł brutto, natomiast w 2019 r. moc zamówiona była wyższa o 236 kW, a opłata stała wyższa o 4,2 tys. zł brutto,
- w I US w Gdyni w stosunku do 2017 r. moc zamówiona w 2018 r. była niższa o 11 kW, zaś opłata stała o 0,2 tys. zł brutto, natomiast w 2019 r. o 20 kW i 0,05 tys. zł.

(akta kontroli str. 1521, 1522)

W budynku UC-S w Gdyni funkcjonowały dwa PPE, w tym jedno PPE, w którym miesięczne zużycie energii nie przekroczyło w okresie objętym kontrolą dwóch kWh. Moc umowna dla tego PPE wynosiła 51 kW, zaś opłata stała miesięcznie 1,2 tys. zł brutto w okresie styczeń-marzec 2019 r. i 1,3 tys. zł brutto w okresie kwiecień-grudzień 2019 r.

Zgodnie z pkt. 3.3.8. taryfy OSD, z którego usług Izba korzystała w dwóch PPE w budynku UC-S w Gdyni istniała możliwość prowadzenia łącznych rozliczeń dla więcej niż jednego miejsca dostarczania energii.

(akta kontroli str. 7, 8, 685, 1521, 1522)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że nie rozważano możliwości zastosowania sumatora mocy dwóch przyłączy w budynku UC-S w Gdyni, z uwagi na brak wiedzy o tym rozwiązaniu.

(akta kontroli str. 833)

2.8. W celu zmniejszenia zużycia energii elektrycznej:

- cztery budynki⁶⁶ poddano termomodernizacji, co przyczyniło się do ograniczenia wydatków na energię elektryczną, które wynikały z dogrzewania w okresie zimowym i ochładzania w okresie letnim, w budynkach tych zamontowano również oświetlenie LED⁶⁷,
- w trzech budynkach⁶⁸ wymieniono węzły cieplne, ograniczając wydatki związane z ich eksploatacją,

⁶⁶ I US w Gdyni (luty-wrzesień 2018 r.), US w Kwidzynie (sierpień-listopad 2018 r.), US w Tczewie (lipiec-grudzień 2019 r.) oraz budynek UC-S w Gdańsku (sierpień-listopad 2018 r.).

⁶⁷ I US w Gdyni (wrzesień 2018 r.), US w Kwidzynie i budynek UC-S w Gdańsku (listopad 2018) oraz US w Tczewie (grudzień 2019 r.)

⁶⁸ IAS przy ul. Tkackiej w Gdańsku i US w Słupsku (sierpień-listopad 2019 r.) oraz II US w Gdyni (sierpień-październik 2019).

- w jednym budynku⁶⁹ zainstalowano panele fotowoltaiczne⁷⁰.

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że:

- budynki wytypowane do termomodernizacji, były wykonane z materiałów i w technologii, która charakteryzowała się wysokim współczynnikiem przenikania ciepła przez przegrody budowlane, skutkowało to znacznymi stratami ciepła w okresie zimowym i silnym nagrzewaniem się w okresie letnim,
- szacowana oszczędność energii elektrycznej wynikająca z montażu pomp C.O wyniosła około 670,8 kWh/rok,
- zbyt krótki okres od montażu paneli fotowoltaicznych nie pozwalał na oszacowanie potencjalnych oszczędności.

(akta kontroli str. 139, 140, 261-264, 266-339, 1275-1277)

2.9. Montaż oświetlenia LED został poprzedzony audytem elektrycznego oświetlenia wewnętrznego. W analizach nie uwzględniono zmiany wydatków na energię biemą.

(akta kontroli str. 275-339)

W jednym PPE – UC-S (budynek w Gdańsku) – opłaty brutto za energię biemą po montażu oświetlenia LED⁷¹ wyniosły 0,1 tys. zł za okres maj-czerwiec⁷² 2019 r. (w porównywalnym okresie 2018 r. nie naliczono opłat za energię biemą). Opłata sieciowa zmienna brutto zmniejszyła się za te okresy z 2,5 do 1,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 1521, 1522)

Zastępca Dyrektora wyjaśnił, że choć wykonane dla ww. budynków audyty energetyczne nie obejmowały analiz dotyczących wydatków związanych z energią biemą to Izba systematycznie analizowała ogólne koszty z nią związane.

(akta kontroli str. 1276, 1277)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wprowadzone przez Izbę rozwiązania służące oszczędnościom w ponoszeniu kosztów energii elektrycznej. Podjęte działania organizacyjne i techniczne skutkowały zmniejszeniem kosztów związanych z energią elektryczną, w tym energią biemą, zastosowano odpowiednie (odpowiadające mocy pobieranej i zabezpieczeniom przedlicznikowym) grupy taryfowe rozliczające zużycie energii w strefach czasowych oraz dostosowano moc zamówioną do faktycznych potrzeb.

⁶⁹ Budynek UC-S w Gdańsku (listopad 2018 r.).

⁷⁰ Umowa o świadczenie usług dystrybucji z wytwórcą energii elektrycznej w mikroinstalacji z 25.02.2019 r.

⁷¹ W listopadzie 2018 r.

⁷² Do analizy przyjęto tylko dwa porównywalne miesiące 2018 i 2019 r. sprzed i po montażu oświetlenia LED. Krótki okres przyjęty do porównania jest spowodowany tym, że do kwietnia 2018 r. dla PPE stosowano grupę taryfową C21 zmienioną na C23, natomiast w lipcu 2018 r. uszkodzeniu uległ układ kompensacji energii biernej naprawiony w listopadzie 2019 r.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, 31.03.2020 r.

2 kóp.

Dyrektor

WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

w Gdańsku

Ewa Duszka
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Andrzej Os
doradca prawny

Andrzej Os
podpis